

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, ob 5 jutraj.

Uredništvo: Ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadst. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu lista. Nekomunicirana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. Lastnik koncesije lista „Edinost“. — Tisk tiskarne „Edinosti“, vpisane zadruge s omejenim poročilom v Trstu, ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20.

Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Naročnina znaša: Za celo leto K 31.20
za pol leta 15.00
za tri mesece 7.00
za nedeljsko izdajo za celo leto 6.00
za pol leta 3.00

EDINOST

Posamezne številke „Edinosti“ se prodajajo po 8 vinarjev, zastarele številke po 10 vinarjev.

Oglašje se računajo na milimetre v široki ene kolone. Cene: Oglašje trgovcev in obrtnikov mm po 10 v. Oamrtice, zahvale, poslanice, oglašje denarnih zavodov mm po 20 v. Oglašje v tekstu lista do pet vrst K 20. vsaka nadaljnja vrsta 2. —

Mali oglašji po 4 vinarje beseda, najmanj pa 40 vinarjev.

Oglašje sprejema inšerati oddelček „Edinosti“. Naročnina in reklamacije se pošiljajo upravi lista. Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. — Plača in toži se v Trstu.

Uprava in inšerati oddelček se nahajata v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20. — Poštnoizdatnični račun št. 41.652.

Papeževa mirovna nota vojujočim se državam.

Po poročilu Agencije Stefani je bila večer objavljena v Rimu nova papeževa nota. V naslednjem podajamo besedilo v sloven, prevodu. En izvod note Njegove Svetosti papeža Benedikta XV. je bil potom kardinala Gasparija poslan Njegovega Velikanstvu, drugi izvod državnemu kancelarju.

Državnim poglavarjem vojujočim se držav!

Od pričetka Našega pontifikata, sredi strahot grozovite vojne, ki je razveljavila Evropo, Nam leže pri srcu predvsem tri stvari: ohranitev popolne nepristranosti napram vsem vojujočim se državam, kakor pristojno to onemu, ki je oče vseh in ki ljubi vse svoje otroke z enako ljubeznijo; neprestano prizadevanje, izkazati vsem kolikor mogoče dobrega, neglede na osebe, narodnosti ali vere, kakor Nam predpisuje to tako splošni zakon ljubezni do bližnjega kakor tudi od Krista poverjena Nam navdaja duhovniška čast; končno, — kakor zahteva Naše miroljubno poslanstvo — nočemo opustiti ničesar, kolikor je to v naši moči, kar bi zamoglo pospešiti konec te nadloge, nastopajoč s poizkusom, da dovedemo narode in njihove državne poglavarje do sklepov zmernosti in mirnega presojanja pravičnega in trajnega miru.

Vsako, ki je tekom treh, ravno kar preteklih boleštnih let zasledoval Naše delovanje, bo istotako spoznal, da smo sklepu popolne nepristranosti in našemu prizadevanju, da storimo dobro, ostali vedno zvesti, toda obenem vedno tudi opominjali vojujoče se narode in vlade, naj se zopet pobratijo, akoprav ni bilo objavljeno vse, kar smo storili, da dosežemo ta plemeniti cilj. Koncem prvega leta smo naslovili na narode živih opomin in nakazali obenem pot, po kateri bi treba hoditi, da se dospe do sporazuma in častnega mira za vse. Žalibog Naš klic ni bil uslišan in vojna se je tekom dveh let nadaljevala z vsemi strahotami. Postala je celo grozotnejša in se razširila na suhem in na morju, za celo v zraku. Opustošenje in smrt sta prišla nad nebranjene in mirne vasi in nad nedolžno prebivalstvo in sedaj si nikdo ne more predstavljati, za koliko bi se še povečala trpljenja vseh, ako bi se vojna nadaljevala še mesece, ali še leta. Naj-li postane civilizirani svet res popolnoma mrtvaško polje? Ali hoče slavna in cvetoča Evropa v splošni blaznosti hiteti v prepad in se sama uničiti? Mi, ki nimamo nobenih posebnih političnih namenov, ki se ne oziramo niti na šepetanja, niti na sčibana stremjenja bodisi kterekoli vojujočih se držav, ampak Nas kot skupnega očeta vseh vernikov vodi čimlo najvišji čut dolžnosti in neprestani prošnji Naših otrok, ki prosijo za Naše posredovanje in glas človekoljubja in razuma samega — prihajamo v tem težkem času vnovič z mirovnim pozivom in posvarjamo nujno zopet vse one, ki imajo v rokah usode narodov.

Da pa se ne bomo omejevali več na splošne izraze, kakor se Nam je zdelo potrebno do sedaj, hočemo preiti sedaj k predlogom, ki so v višji meri nazorni in izvedljivi in pozvati vlade vojujočih se držav, da naj se sporazumejo glede sledečih točk, ki so primerne za primerno podlago pravičnega in trajnega miru, pri čemer jim ostaja prepričano, da točke posamično določijo in izpolnijo.

Predvsem mora obstojati misel, da stopi na mesto materialne sile moralna sila pravice. Iz tega sledi pošten sporazum vseh v svrhu ističnega in obojestranskega zmanjšanja oboroževanja po človekoljubnih in gotovih jamstvih do mere, ki je potrebna in zadostna za vzdrževanje javnega reda v vsaki državi; potem na mesto bojnih sil uvedba razsodišča z miroljubnim delovanjem v smislu dogovorjenih načel in ob grožnji gotovih škodov za državo, ki ne bi hotela podrediti mednarodnih spornih vprašanj razsodišču ali ne sprejeti njenih odločitev. Ako se na ta način enkrat sestavi nadvladje pravice, naj se odstrani vsaka ovira, ki je prometu prebivalstva na potu in sicer z zajemčenjem prave svobode in skupnosti morja s tretnjimi pravili. To bi na eni strani preprečilo vzroke za konflikte, na drugi strani pa odprlo nove vire blagostanja in napredka.

Kar se tiče povrnitve škod in vojnih stroškov, ne najdemo drugega sredstva za rešitev vprašanja, kakor da predlagamo v splošnem načelo popolne in obojestranske odpovedi, ki je sicer opravičeno z brezmernimi, iz razorožitve nastajajočimi dobrotami in to tembolj, ker je nadaljevanje takega prelivanja krvi edinolet iz gospodarskih ozirov nerazumljivo. Ako bi na drugi strani za gotove slučaje obstojali še posebni vzroki, naj se razmotriva o njih pravično in pošteno.

Toda ti mirovni dogovori s svojimi

brezmernimi ugodnostmi so nemogoči brez obojestranske izročitve sedaj zasedenih ozemelj, torej s strani Nemčije popolna izpraznitev Belgije z jamstvom popolne politične, vojaške in gospodarske neodvisnosti proti vsaki oblasti, dalje izpraznitev francoskega ozemlja; s strani drugih vojujočih se vladitv podobna izročitev nemških kolonij. Kar se tiče spornih teritorialnih vprašanj, n. pr. med Italijo in Avstrijo, Nemčijo in Francijo, se zamore upati, da so bojujoče se stranke v očigled neizmernih koristih razoroženega trajnega miru pripravljene, da razpravljajo o njih s spravilnega stališča, pri čemer je treba upoštevati stremjenja narodov po merilu pravičnosti in možnosti in podrediti slučajne posebne koristi splošnemu blagru vse človeške družbe. Duh pravičnosti in poštenosti bo moral voditi presojanje drugih teritorialnih in političnih vprašanj, posebno onih, ki se tičejo Armenije, balkanskih držav in ozemelj, ki so spadala pod svoječasno poljsko kraljestvo, za čegar plemenite zgodovinske tradicije se morajo vsled posebnih trpljenj tekom sedanje vojne po pravici zavzeti čustva vseh narodov.

To so glavne podlage, na katerih mora, kakor mislimo, temeljiti nova ureditve narodov. Ustvarjene so tako, da omejujejo povrnitev podobnih knilkov in pripravljajo rešitev za bodočnost in materialno blagostanje vseh vojujočih se držav tako važnih gospodarskih vprašanj.

Izročajoč Vam noto, Vam, ki vodite v tem tragičnem času usodo vojujočih se narodov, nas navdaja osrečujoče upanje, da bo sprejeta in da doživimo konec strahovite vojne, ki postaja vedno bolj in bolj nepotrebno klanje. Saj priznava ves svet, da je vojna čast neomadeževana tako na eni kakor tudi na drugi strani. Naj bo torej uslišana naša prošnja, sprejmite očetoški poziv, ki ga razglasimo imenom božjega Izveličarja, kneza miru. Mislite na Svojo veliki odgovornost pred Bogom in ljudmi! Od Vaših sklepov sta odvisna mir in veselje mladih ljudi, z eno besedo, sreča narodov; Vaša brezpogojna dolžnost je, da ji ustvarite to dobroto. Naj Vam vdane Gospod sklepe, v smislu Svoje najsvetejše volje, naj prisodi nebo, da ne zaslužite samo odobravanja svojih sodobnikov, ampak tudi zagotovitev lepše imena ustvaritelja miru pri bodočih rodovih! Kar se tiče Nas, ki smo združeni v molitvi in pokori z vsemi verniki, ki hlepijo po miru, prosimo za Vas luči in nasveta Sv. Duha.

Vatikan, 1. avgusta 1917.

(Pečat.) Benedikt, p. p. XV.

Prihod note na Dunaj.

DUNAJ, 17. (Kor.) Po dosedanjih poročilih so nekateri poglavarji vojujočih se držav že prejeli zadnjo papeževu noto. Za našega cesarja določena nota sv. očeta, ki očividno vsled zakasnenja kurirja še ni prispela na Dunaj, prispe senjak najbrže v prihodnjih dneh. Iz predležnih poročil je razvidno, da prihaja sv. oče v tej noti, sklicevaje se na svoje prejšnje korake v dosedajšnjem, z novim pozivom na vlad vojujočih se držav, naj napravijo konec prelivanju krvi. Za dosedaj pravičnega in trajnega miru predlaga papež sporazumljenje glede sledečih temeljnih mirovnih pogojev, ki naj jih vlade same natančneje precizirajo in izpolnijo. V prvi vrsti priporoča papež dogovore glede istočnega zmanjšanja povračil, glede razsodišča in odprave vsakega omejevanja svobode morja. Dalje priporoča papež v splošnem, naj se vsi odrečejo vojnim odškodninam za vojne stroške, pri čemer se napravijo lahko v posebnih slučajih izjeme. Dalje predlaga papež povrnitev vseh zasedenih ozemelj. Kar se tiče med Avstrijo in Italijo na eni in Nemčijo na drugi strani obstoječih spornih vprašanj teritorialnega značaja, ne priporoča sv. oče v nasprotju s tozadevno razširjenimi inozemskimi poročili nobenih določenih načinov rešitve. Pač pa izraža papež le nado, da naj se sporne stranke mirno pobotajo v tem vprašanju in se v toliko oziro na želje in stremjenja dotičnih narodov, kolikor odgovarja to lastnim koristim in interesom človeške družbe. Končno je papež mnenja, naj se vsa druga vprašanja teritorialnega in političnega značaja (ustava Armenije, belgijska država in Poljska) rešijo v duhu pravičnosti in pravilnosti.

DUNAJ, 18. (Kor.) Glasom »Neue Freie Presse« je nuncij danes opoldne izročil cesarju papeževu noto.

Nemški glasovi.

BERLIN, 18. (Kor.) Casopisje je v splošnem precej rezervirano napram papeževu koraku, ker bo besedilo objavljeno šele po objavi od strani Vatikana. Vendar pa je po dosedanjih izjavah uspeh koraka dvomljiv.

Švicarski glasovi.

BERN, 18. (Kor.) »Neue Zürcher Nachrichten« pišejo povodom mirovnega poziva papeža, da gre za jako važno akcijo, izvršeno v trenutku, ko morajo po človeški razsodnosti odgovorni moške pri vladah ponuditi roko sprave za pravičen in trajen mir.

Angleški glasovi o papeževi noti.

LONDON, 16. (Kor.) »Daily Telegraph« piše: V papeževi noti so objavljeni prvi priznane diplomatske strani posamični mirovni pogoji. S tem se ustvarjen nov položaj. Nota zasluži pozornost, vendar pa ni nikakoli primerna podlaga za enorodne razprave. »Times« pišejo: Papež predlaga poravnavo, ki jo morajo aliranci zavracati. Nikakor namreč ne gre, da bi se postavljalo nedolžne in krivice na skupno stopnjo. »Daily Chronicle« pravi: Papež je pozabil, da odprava vojne ni odvisna samo od pogodbe, ampak tudi od držanja pogodb. Ali pa more kdo misliti, da bi se avtokracija v Potsdamu tega držala? »Daily News« menijo, da je nota precej slab, jadrkajoč dokument, katerega zmernost, da, skromnost je v zanimivem nasprotju z visokimi zahtevami, ki jih uveljavlja.

Zvezna armadna poročila.

AVSTRIJSKO.

DUNAJ, 18. (Kor.) Uradno se razglša: 18. avgusta 1917.

Vzhodno bojišče. — Nobenih posebnih dogodkov. — Od 19. julija, dneva zmage pri Zborovu, se ujeli zavezniški na vzhodni fronti 655 oficirjev in 41.300 mož. Plen znaša: 257 topov, 546 strojin, 191 minovk, 50.000 pušk, bogate municijske zaloge, 25.000 mask proti strupenim plinom, 14 oklopnih vozov, 15 tovornih avtomobilov, 2 oklopna vlaka, 6 obloženih železniških vlakov, 26 lokomotiv, 218 železniških vozov, več letal in znatne množice živčevja.

Italijansko bojišče. — Včeraj opoldne so se vneli na soški fronti težki topovski boji, ki se raztezajo od danes jutraj na vsej črti od Muziege Vrha do morja. Ogenj italijanskih topovskih in minovskih mas posega daleč preko naših strelskih črt. Naše baterije odgovarjajo in delujejo proti zbiranju čet za italijansko fronto. Na Koroskem in na tirolski meji nobenih posebnih dogodkov.

Balkansko bojišče. — Nič novega.

Načelnik generalnega štaba.

NEMSKO.

BERLIN, 18. (Kor.) Veliki glavni štab, 18. avgusta 1917.

Zapadno bojišče. — Armada kraljeviča Ruprehta: Na bojišču v Flandriji je nastel topovski boj ob obali in severovzhodno Yperna zopet do skrajne sile. Sicer je bil ogenj manjši kakor prejšnje dni. Na obeh straneh proge Boesinghe—Staden je izvršil sovražnik popolno močan nenaden delni napad, tekom katerega smo po srditem boju izgubili Lange-march. Mi se nahajamo v ozkem toku krog vasi. V Artoisu so se pripravljale angleške čete pod zaščito močnega ognja Severozapadno Lensa na napad. Naš uničevalni ogenj je preprečil napad. Ponovni izvršeni slabejši sunki sovražnika so bili odbiti. — Armada nemškega cesarjeviča: Na Cheminu des Dames živo topovsko delovanje pri Cerny, v zapadni Sampanji posebno na Klinastem vrhu jugozapadno Moronvillersa. Na severni fronti Verduna se je pričel topovski boj opoldne zopet z vso silo in se je nadaljeval pozno v noč. — Letalci in obrambni topovi so sestrelili 26 sovražnih letal. Nadporočnik Dostler je premagal 26. oficirski namestnik Müller 22. poročnik Gontermann 29. in 30. nasprotnika, obstoječa v priveznih balonih.

Vzhodno bojišče. — Med Vzhodnim in Črnim morjem je ostal položaj pri manjših bojih v predozemlju in večidel zmernem ognju neizpremenjen. Na fronti gen. polk. nadvojvode Jožefa je dovedel dne 16. t. m. izvršeni napad avstrogrških polkov južno Crezezza do popolnega uspeha. Sovražnik je bil pregnan iz utrjenih postojank in je izgubil poleg velikih krvavih žrtev nad 1600 ujetnikov, en top in 18 strojin. Od pričetka operacij na vzhodu, dne 19. julija, je bilo v vzhodni Galiciji, Bukovini in Moldaviji ujetih 655 oficirjev, 41.300 mož in uplenjenih 257 topov, 546 strojin, 191 minovk in 50.000 pušk. Dalje so bile uplenjene velike municijske množine, 25.000 mask proti plinu, 14 oklopnih in 15 tovornih avtomobilov, dva oklopna vlaka, 6 obloženih železniških vlakov, 26 lokomotiv, 218 vagonov, več letal, velike zaloge vozov in znatne množine živil. Posebno priznanih je treba naglašati, da so pri zadnjih bojih municijske kolone in treni, kakor tudi železniške in avtomobilske čete kljub največjemu naporom gladko vzdrževale za vovevanje tako potrebni promet. S treznimi odredbami in zvestim izpolnjevanjem dolžnosti od strani oficirjev, uradnikov in moštva je bilo mogoče vsa premikanja čet izvesti po načrtu in oskrbovati boju-

joče se čete redno s potrebnim municijo, živili in drugim vojnim materijalom in to na zapadu kljub daleč v zaledje segajočemu sovražnemu ognju, na vzhodu kljub vsem oviram, ki so jih povzročale pokrajine in vreme poleg obsežnih opustošenj.

BERLIN, 18. (Kor.) Veliki glavni štab, 18. avgusta 1917, zvečer.

Topovski boji v Flandriji, v Artoisu, ob Aisni in pri Verdunu. — Na vzhodu nič novega.

Prvi generalni kvartirni mojster pl. Ludendorff.

BOLGARSKO.

SOFIJA, 16. (Kor.) Generalni štab poroča: V kolenu Černe, vzhodno Makova, srdit topovski ogenj. Vzhodno Černe in v okoliših Moglenice živahnije topovsko delovanje. Vzhodno Mahmudije streljanje predstraž.

SOVRAŽNA URADNA POROČILA.

Italijansko poročilo.

17. avgusta. — Na vsej fronti običajno delovanje artilerij in akcije sovražnih patrulj, ki so jih naše straže povsod odbile. V odseku Krna smo z razstrelitvijo mine in nato sledečim topovskim ognjem poškodovali jarek sovražnika, ki je imel tudi izgube. Včeraj popoldne je eno naših zračnih brodov iz izvrstnim uspehom bombardiralo sovražno taborišče in zbiranja čet vzhodno Komua. Vsa letala so se vrnila nepokvarjena.

Rusko poročilo.

16. avgusta. — Rumunska fronta: V smeri Szaszregna se je eden naših bataljonov polastil dela sovražne postojanke? vrst vzhodno gore Resboinul. Iz strategičnih ozirov so bile rumunske čete v noči 14. t. m. umaknjene s fronte Drago-slaye—Kosa—Kolukul na črto Soveja—Monastire—Aska—Voluskani. Ob Susiti kakor tudi na fronti Voluskani—Tiresci—Dusus so rumunske čete, ki jih je podpirala naša pehota, odbile vse napade. V smeri Focsani so Nemci od jutra 15. t. m. obnovili svojo ofenzivo. Pod srditim pritiskom Nemcev so se umaknile naše čete na Muncela in Monastiro. Del rumunskih čet je bil potisnjen proti Novlici. — Vzhodno morje: Pri Aalandskih otokih je dne 12. t. m. naš torpedni lovec »Lajtnant Barakov« zadel na mino in zletel v zrak. Poročnik Radlov in 22 mornarjev je izgubilo življenje.

DOGODKI NA MORJU.

BERLIN, 17. (Kor.) Wolffov urad poroča: V Severnem morju je naletela dne 16. avgusta ena naših varnostnih patrulj na meji angleškega zapornega vodovja na sovražne krizarke in rušilce in jih napadla. Sovražnik, ki je bil v veliki premoči, se je v našem dobro umerjenem ognju obrnil in se izognil boju z največjo naglico. Mi nismo imeli nobenih izgub.

BERLIN, 18. (Kor.) Wolffov urad poroča: Naši podvodniki so v Biskajskem zalivu in v vodovju krog Anglije potopili zopet 25.000 ton. Med uničenimi ladjami se nahaja oborožen angleški parnik »Portecourtis«, ki je imel na krovu 9000 ton pšenice in je bil potopljen po dveurtem topovskem boju.

BERLIN, 18. (Kor.) Wolffov urad poroča: Eden naših v Sredozemskem morju operirajočih podvodnikov je dne 30. julija z dobrim uspehom obstrleval vojaške naprave v Hensu v Tripolitaciji. Živahni obrambni ogenj sovražnika je bil brez uspeha.

Vojno stanje med Liberijsko in Nemčijo.

BERLIN, 17. (Kor.) Po poročilu španske vlade je republika Liberijska dne 4. avgusta 1917 izjavila, da se nahaja v vojnem stanju z Nemčijo. Člani nemške kolonije bodo prepeljeni v južno Francijo.

Vesti iz Rusije.

Poneverjenja v delavsko-vojaškem svetu.

PETROGRAD, 17. (Kor.) V izvrševalnem odboru delavsko-vojaškega sveta je bilo razkrito poneverjenje v znesku 30.000 rubljev. »Rječ« zahteva javno revizijo. Skozi roke delavsko-vojaškega sveta je šlo več milijonov rubljev, ki so bili določeni za dobrodelne namene.

Stürmer izpuščen.

PETROGRAD, 17. (Kor.) Bivši ministrski predsednik Stürmer je bil vsled bolezni proti kavčiji 100.000 rubljev izpuščen iz zapor.

Kozaki za preložitve volitev v Konstituantno.

PETROGRAD, 17. (Kor.) Osrednji svet kozaskih čet je naprosil Kerenskega za odgoditev volitev v ustavodajno skupščino do januarja 1918 in sicer z ozirom na vladujoče prometne težkoče, anarhistična rovarjenja in nemožnost izvrševanja volilne pravice, ker je tretjina volilcev v vojni službi.

Kornilov v Petrogradu.

PETROGRAD, 17. (Kor.) Vrhovni poveljnik ruske armade Kornilov je prispel semkaj in je imel daljše posvetovanje z ministrskim predsednikom Kerenskim.

Ukrajinska osrednja rada prebivalstvu Volnije in Podolije.

BERN, 18. (Kor.) Ukrajinska osrednja rada je izdala na prebivalstva Volnije in Podolije poziv, da naj v slučaju sovražne okupacije nikdo ne zapusti ozemlja. Rada zagotavlja, da se obžalovanja vredni dogodki povodom umika ruskih armad ne bodo več ponavljali, ker so ukrenjeni vsi koraki, da se prepreči nepotrebna in samolastna opustošenja in po možnosti vzdrži red.

Rusko-švedska meja zopet odprta.

PETROGRAD, 17. (Kor.) Rusko-švedska meja, ki je bila pred kratkim na odredbo vlade zaprta, je bila včeraj zopet odprta.

ANARHIJA NA ŠPANSKEM.

MADRID, 15. (Kor.) Glasom listov se pozloži od predvečerašnjem na včeraj v splošnem ni izpremenil. Mnoga društva in zasebniki, brez razlike političnega prepričanja so se stavila vladi na razpolago, da se tako pospeši vzpostavitev javnega reda. V mnogih krajih Madrida je prišlo do spopadov med stavkajočimi in četami, pri čemer je bilo več oseb mrtvih in ranjenih. Proti večeru je bil aretiran neki socialistično-revolucionarni komite, med drugimi podpredsednik socialističnega narodnega odseka in podpredsednik socialističnega delavskega odseka. Včeraj razglašeni odlok kralja pooblašča vojnega ministra k vpoklicanju rezerv. Glasom listov smatra ministrski predsednik revolucionarno gibanje za boj med anarhijo in javnim redom. »Nacion« piše, da so se sovražniki Španske tokrat zmotili v svojih računih.

IZPOLNITEV ANGLEŠKEGA KABINETA.

LONDON, 17. (Kor.) Uradni list objavlja sledeča ministrska imenovanja: Johna Hodge za pokojniškega, Roberta za delavskega ministra in A. C. Geddesa za ministra za narodno službo. George Wardle je postal parlamentarni tajnik v trgovinskem uradu.

Balkanska debata v angleški zbornici.

LONDON, 17. (Kor.) Reuterjev urad javlja: V spodnji zbornici je neki poslanec opozarjal na pred kratkim se vrščo konferenco alirancev in vprašal, kak uspeh ima zaznamovati. Pečal se je nato v splošnem z mirovnimi vprašanjem in zahteval, da naj se posveča Balkanu večja pozornost. V svojem odgovoru je lord Balfour proslavljal čete na solunski fronti in opozarjal na to, da so operacije pri Solunu pod nadzorstvom francoskih generalov. Balfour je priznal, da je velike važnosti, da se prepreči načrti Nemcev, da se razširijo potom Avstro-Ogrske na Balkanu, v Mali Aziji, Perzijskem zalivu in preko tega. Prepričan je trdno, da bo izid vojne preprečil te častilnepe načrte. Glede Srbije gleda v bodočnosti z nado in zaupanjem v vzpostavitev srbske kraljevine pod pogoj, ki bodo napravili njeno bodočnost slavnijo in več obetajočo, kakor pred izbruhom te velike nesreče. Na očitanje, da se Balkanu kot možnemu bojišču ne posveča ona pozornost kakor zapadnemu, je Balfour izjavil, da smatra za neverjetno, da bi bilo v bližnjem času pričakovati kakih operacij na tej fronti, kakor jih želi interpellant.

Ameriško posojilo Italiji in Belgiji.

WASHINGTON, 17. (Kor.) Reuterjev urad javlja: Združene države so dovolile Italiji posojilo v znesku 40, Belgiji pa v znesku 59 milijona dolarjev.

CESAR ZA ODLIKOVANJE INVALIDOV.

DUNAJ, 18. (Kor.) »Wiener Zeitung« objavlja sledeče cesarjevo lastnoročno poveljno pismo: »Mnogi Mojih hrabrih vojakov so se ranjeni ločili od bojne fronte, predno so imeli priliko, da si zaslužijo kako odlikovanje za hrabro zadržanje. Podobno se je zgodilo tudi drugim, ki so vsled vojnih naporov zboleli in se vsled trajno poškodovanega zdravja ne morejo več udeležiti bojev. Moja želja je, da vidim te junake odlikovane na zunan. Naročam načelniku generalnega štaba, Morjim vojaškim ministrom in mornariškim poveljnikom, naj Mi predložijo za izvedbo Moje volje potrebne predloge. — Karel I. r.

Jugoslovanski problem in načini njegove rešitve.

V listu »Neue Zeits«, priobčuje Karel Kautsky, ki je ena vodilnih glav socialne demokracije v Nemčiji:

Najbolj klasično obliko za uresničenje narodnih aspiracij daja narodna država. Niso »naravne« ovire, ki otežujejo ujedinjenje narodov srbsko-hrvatskega jezika, vstevši jezikovno sorodno Slovence, v eno bitstvo. Jedro njihovega naroda sestavlja jezikovno zaključen teritorij, ki more predstavljati tudi trgovinski teritorij z dobrim izhodom na morje in z zadostnim obrežnim razvojem. Tudi zgodovinske črte razcepitve med posameznimi predeli teritorija ne tvorijo nobene ovire,

Največja ovira — verska — izgublja ravnost na svoji pomembnosti, da si je še dovolj močna, da prinaša seboj nekatere neprilichnosti, n. pr. v razliki koledarja, pisave, ki pa se morejo odpraviti.

Narodna država srbska bi obsegala 10—11 milijonov prebivalcev. Če bi se priključili tudi Slovenci, bi bilo to res na težko škodo drugih narodov Avstrije, ker bi popolnoma izgubili stik z morjem. — Obupna situacija, v kateri so držali doslej Srbijo, bi bila v bodoče njihova usoda.

Ali, ni potrebno, da bi se nadalje bavili s temi težavami, ker je ni najmanj verjetnosti, da bi bila enotna srbska država posledica sedanje vojne. Ta država bi se dala ustvariti edino le s popolnim porušenjem avstro-ogrske monarhije: torej cilji, ki bi poljubila vojno na tak način, da bi popolnoma upropastil vso Evropo. In noben narod ne bi trpel bolj, nego narod srbski sam.

Je pa druga pot, ki vodi do ujedinjenja srbskega naroda. Ali ta pot bi vodila ravno do nasprotnega od tega, kar bi bila narodna srbska država, dosegljiva edino le s tem, da se Avstro-Ogrski odtrže vsi jugoslovanski teritoriji. Moglo bi se tudi polžušati z ujedinjenjem Srbov v Avstriji. Namesto da bi se 7 milijonov jugoslovancev odtrgalo od velike državne tvorbe — kar bi bilo obupna operacija — bi se morje priključilo monarhiji dve mali državi: Srbiji in Crnogori. Tako rešitev je v soglasju z razvojem habsburške države in vidi se, kako je bila v XVIII. stoletju Srbija začasno priključena k tej državi in kako so srbski uporniki na začetku XIX. stoletja prosili Avstrijo, naj se z njimi zane in naj ji izkoristi monarhijo. Ta je bila preveč zaposlena v Nemčiji in v Italiji in preveč nasprotna vsaki revoluciji, da bi bila iz te ponudbe zalela koristi, moči in poguma.

Srbom bi moralo biti vse eno, ali vlada nad njimi kak Karagorgijević ali kak Habsburžan, dočim bi gospodarsko mogli pričakovati velikanskega zboljšanja od svojega zemljiškega položaja. Ineti bi tesno zvezo z morjem in povsem svobodno območje carinskih tarifov z najboljšimi in najbližjimi odjemalci, to je, z avstrijskimi in italijanskimi predeli, od katerih so bili doslej s silo odrezani. Če bi ostale Srbom nedotaknene vse sedanje politične pravice in če bi se s svojimi soplemeniki, od katerih so bili doslej ločeni, združili v politično tvorbo v federalni državi: potem bi bilo možno zadovoljiti njihovi narodni aspiraciji!

Mislimo, da bi bila to, če bi srbsko prebivalstvo pritrilo, rešitev, sprejemljiva za obe strani, pustivši na strani, seveda — republikansko. Kako bi mogla potem nastati kaka težava od druge, to je: od strani Avstrije? To bi se moralo zdeti izključeno, vendar je tako. V Avstriji gospodujejo stoji ti narodi bi morali priti po aneksiji Srbije v največjo zadrego.

Pred vsem so agrarci, izlasti ogrski. Skozi desetletja so storiili vse možno, da so odvrčali od Avstrije izdelke srbskega poljedelstva in so v ta namen zapletali svojo državo v največje konflikte in nevarnosti; a sedaj naj bi se kar hitro odločili svojo namenu vojne? Dokler v Avstriji nadvladujejo agrarski interesi, ni pričakovati take rešitve.

Pa ta je tudi nasprotna nacionalnim stremenjem teh narodov, ki so doslej vodili posle v monarhiji; to je: Nemcev in Madjarov, ki se itak že le s težavo uveljavljajo napram drugim narodom. V Cisaltaniji (v Avstriji) je bilo v letu 1910. 10 milijonov Nemcev in 18 mil. Nemcev; od teh 17 milijonov Slovanov. Na Ogrskem napram 10 milijonov Madjarov, (V resnici polovico tega števila. Prip. ured. »Edinosti«) 11 milijonov drugih narodnostij; od teh 6 milijonov Slovanov, 3 milijoni Rumunov in 2 milijona Nemcev. Čim bolj se druge narodnosti razvijajo gospodarsko in intelektualno, tem težje postaja za Nemce in Madjare vzdrževanje svoje supremacije v državi.

In ob takih okoliščinah naj bi želeli, da se število Slovanov v državi še bolj pomnoži?

Ko je že navadna okupacija Bosne po heroinskem kongresu izzvala tako močno opozicijo nemške večine (v parlamentu), je pričakovati, da bi priključitev še drugih pet milijonov Srbov naletelo na še večje težave. Teh pet milijonov so po večem delu že desetletja navajeni na neodvisno in demokratično politično življenje, in bi, spojeni z Bošnjaki, Hrvati in Dalmatinci, tvorili neodolljivo moč za stvar jugoslovancev v monarhiji! Dualizem ne bi se mogel vzdržati in na njegovo mesto bi moral stopiti trilateralizem, ali pa federativno združjenje narodov Avstro-Ogrske, ki bi

postala daleč pretežno slovenska država. Proti 12 milijonov Nemcev in 10 milijonov Madjarov bi stalo 30 milijonov Slovanov! Ni torej pričakovati, da bi se vodilni elementi teh dveh narodov navduševali za tako rešitev.

Obe »radikalni« rešitvi srbskega problema (narodna država srbska, vsebujoča vse jugoslovane, ali pa vtelesenje vseh jugoslovancev, vstevši Srbe, v monarhijo) nimate torej nikake naide, do uresničenja na koncu te vojne, ne da bi v Avstriji prišlo do popolne preobrazbe do njenih temeljev.

Dve drugi predlagani rešitvi se zdite lažje dosegljive z realistično in politično strani, a ste taki, da bi izzvale našo nalujšo opozicijo. Ena bi bila razdelitev Srbije med Avstrijo in Bolgarsko; druga je v vsposlavi Srbije, ali ne kot neodvisne državne skupnosti, marveč kot vazalske države Avstrije, zvezano s to poslednjo po militarni in železniški konvenciji in drugih silnih dogovorih.

Ti rešitvi bi služile zgolj imperijalističnim namenom in bi morale podreti zapreke, ki jih postavlja neodvisna Srbija po hodu proti Solunu in strategični zvezi Berlin-Bagdad! Bolgarska naj bi mejila direktno z Avstrijo, tako, da ne bi nič več ločevalo zaveznikov. Seveda bi tudi s tem ne bila dana nobena materialna garancija za imperijalistično Avstrijo in v Nemčiji, kajti zvezna politika kakšne neodvisne Bolgarske z neodvisno Turčijo se more izpremeniti. Gotovo bi bila le ena stvar: najhuje revolucija Srbov vseh slojev in iz vseh predelov proti takemu zatreju njihovega naroda in njihove svobode. Avstro-Ogrska in Bolgarska bi priobili 10 milijonov zakletih sovražnikov, vsledkar pripravljeno, da vsako stisko teh dveh držav izkoristijo v pomoč njima sovražnikom. Balkan bi postal, bolj nego kdaj, ognjišče agitacij in neprestanega upora, in položaj, ki je obstajal do vojne in ki je v resnici izvalil in izbruh, bi postal še slabši in neznosnejši.

Ne preostaja torej drugega, nego da se povrtno tja, od koder je prišla vojna: k vsposlavi Srbije kot popolnoma neodvisne države. Če je Avstrija napovedala Srbiji vojno le v namen kazenske ekspedicije, potem je ta namen dosežen v polni meri. Samo da je iz tega izšla kazenska ekspedicija za vso Evropo, da, skoro ves svet.

Trebalo bi pa odpraviti še tri vzroke spora: srbsko-bolgarski spor, izključanje Srbije od morja, in pa zadovoljitev jugoslovancev monarhije. Kautsky meni, da bi se morale Srbija in Bolgarska povrtni k določbam dogovora iz leta 1912., ki je doletel razdelitev Makedonije med obe državi, ki pa se je prisodila izključno le Srbiji. Kar se tiče dohoda do morja — če res ne bi bilo možno najti načina, ki bi zagotovil Srbom dohod do Adrije, seveda ob spoštovanju karakteristik in svobode Albancev — bi bil edini izhod ta, da se Crnogora in Srbija združijo v eno državo bitnost. Kar pa se tiče tretjega vzroka spora, to je jugoslovanskega identifikata, bi se antagonizem avstro-srbski znatno ublažil, ako bi se jugoslovanci Avstro-Ogrske priznali najmanj tista svoboda, ki jo uživajo v Srbiji, kar bi bilo možno, ako se četorica jugoslovanskih skupin, razcepljenih v monarhiji, združijo v eno demokratično državno tvorbo v okviru monarhije.

Za Viljema in za Nemčijo.

Pod tem naslovom piše mariborska »Straža«:

»Začetkom vojne je slovenskoštajersko nemstvo kar norelo za Nemčijo in Viljema ter onalovževalo našo državo, našo armado in našega cesarja. Ni bilo hujšega strupa, kakor strup, ki so ga ravno takrat, ko so nas držali v ječah, s svojim zlobnim jezikom sikali naši Nemci in nemskutarji proti bojeviti in hrabri avstrijski armadi v srca širokih mas. Vemo, da sta Nemčija in njen cesar naša zaveznika, ampak tudi čustva napram zaveznikom morajo imeti svoje meje. Teh mej pa še do danes ni nikjer videti. Kdo izmed nas ni bil priča, kako so tudi slovenskoštajerski Nemci in nemskutarji besneli zaradi cesarjevih pomiloščenj? Ako bi mi Slovenci bili denuncijanti in resnični stvarhi, bi moralo danes sedeti polovico naših slovenskoštajerskih prijateljev po ječah. Toda denuncijantstvo prepustimo podlim dušam.

Kar je imel naš cesar god in rojstni dan, je nekaj zastav bil razobešenih, kadar ga je imel nemški cesar, je bilo vse v zastavah. Kolikokrat se je prigodilo, da so se ob priliki zmag ali drugih važnih dogodkov izobesile samo državnonemške zastave? Mi smo na to opozorili oblasti,

varnosti, je objel z rokami deklico, ki se je stisnila k njemu, istočasno pa se mu je iz prsi izvil rezek, hropeč stok, ki je kazal tako jasno zaduševan srd, da je Brichet, častavno se je delal, kot da ni slišal ničesar, pobledele kot pred izrecno grožnjo. Ali ni sedaj čas tvojega običajnega izprehoda, Pavlinca? Pojdi se nekoliko izprehajal s svojim dobrim Colardom. — Je dejal Brichet nežno in zdelo se je, da mu je veliko na tem, da se vsaj za nekaj časa iznebi hišnika. — Da, pojdiva, — je zamrmral Colard, ki je, vodeč Pavlina, odhajal iz sobe. Ali se je zgodilo samo od spoštovanja napram gospodariju, da je molkal, ali pa morda iz obzira na gospo Brichetovo, ki je sedela poleg soprogove postelje? Odgovor na to vprašanje je težak. Gotovo pa je, da je Colard molče šel mimo Brichetove postelje in da je bil v svojem molku še strašnejši, kot pa če bi bil govoril.

toda avstrijska c. kr. cenzura nam je take stvari vzela. Bili so med vojno že časi, ko nismo smeli z ozirom na različne »cenzurne predpise o medsebojnem miru« zagovarjati niti omenitno avstrijskega stališča. Da pa se nas javno in tajno imenuje »državi sovražne elemente«, to je vse prav, tega ni treba zavirati, tukaj ni treba medsebojnega miru. Saj je treba za eventuelne dogodke zopet pripravljati material za ječe.

Kdo naj se potem čudi, da vse ljudstvo z gorečim srcem pozdravlja pripravo za jugoslovansko državo, ki naj nastane v mejah sedanje države in kateri naj kraljuje člani habsburške hiše? Mi hočemo proč od onih, ki nas sovražijo in ki navsezadnje sovražijo tudi Avstrijo in njenega vladarja ter gorijo le za Viljema in Nemčijo.

Zrak se naj sčisti in naj se tudi glede demokracije pokaže, kje je plevel in kje je zrnje.

Tako piše mariborska »Straža« o razmerah na slovenskem štajerskem. Kaj naj bi pa mi rekli o razmerah pri nas v Trstu? Spominjamo se tudi mi raznih dogodkov še od začeka vojne, zlasti pa od začeka vojne z Italijo, ko je kar preko noči zapihal preko Trsta tak germanski veter, da naj bi bilo že drugo jutro vse življenje v Trstu čisto nemško. Rdeče-belo-črni nemških državni zastav je kar mrgolelo po mestu, in na marsikateri hiši si videl poleg te nemške državne zastave edino le še — turško, avstrijske pa ne. Poznamo javne lokale, kateri so se sicer vedno smatrali za nemške, kjer pa se je od začeka vojne sem uganjal tak kult naših nemških zaveznikov — italijanske zastave so po laški vojni napovedi seveda izginile — da se je moralo že naravnost gabičiti postenemu Avstriju. Da je bilo vse, kar je slovenskega, samo veleizdajstvo, je le preobro znano. Kdo se ne spominja več onega dogodka, ko se je na ukaz nekoga štajerskega nemškega zagrozenca cesarja sneti »ruska« zastava z Narodnega doma, kamor se je seveda po odločnem posredovanju naših čimteljev zopet vrnila z vso častjo. Pri nas v Trstu se je z vso strogostjo zapovedalo, da se slovenska trobojnica ne sme izvešati nikdar sama, temveč edino le opremljena s črnorumenimi trakovi; za nemške zastave se kaj takega ni zahtevalo nikdar. Izpočetka smo videli tudi še precej frankfurta, ki so pa sčasoma le izginile.

In kaj se je vse dogajalo po takomenuvanih nemških šolah, v katerih štejejo med svojimi učenci komaj eno četrtino Nemcev? Mladi zagrizenci, še vsi v svojih burševskih navadah in običajih, so danzadnem z vso vnmemo in pritiskom vcepili naši mladini tisti nemški duh, ki veje iz »Deutschland über Alles«, in v ulici Saniteta se je tučila — uporabljamo ta izraz, ker je izraz »petje« tu popolnoma izključen — danzadnem s tako silo ona še ne predolgim časom v Avstriji prepovedana »Die Wacht am Rheine«, da je to tuljenje celo motilo razprave na bližnjem sodišču, a kaj šele pouk sosednjih šol. Avstrijske binne seveda ni bilo čuti.

Cenzura je tudi pri nas v Trstu z vso strogostjo zasledovala vsak pojav odpora proti takemu početju vsenemstva, ki je smatralo Trst menda že za heroinsko pristanišče, in črtala nam je brez usmiljenja sestavke, v katerih smo poudarjali, da zavezništvo z Nemčijo ne sme pomenjati za Avstrijo podjarmljenja in pogube. V zadnjih časih so se razmere nekoliko izpremenile, na kar pač vpliva splošno mnenje, vzrastlo iz izkušnje na bojiščih, in vsenemška objest se je nekoliko polegla, a vendar še ne toliko, da bi se ne pokazavala zopet in zopet. Nam Slovencem, ki smo v najhujših časih, vključ najneznosnejšim pritiskom celo s tiste strani, kjer bi morali imeti v svojih državah vzdržujočih stromljenih največ oslombe, nemojnost vztrajali na braniku svojih narodnih in z njimi tesno zvezanih državnih koristi, posebno tu doli pri nas, na svetovnopomenbnih primorskih tleh, more tako vsenemško besnilo biti edino le najresnejši vsi opomin, da se tem trdnje oklenemo svoje jugoslovanske misli ter z nje uresničenjem zgradimo nerazrušljiv jez proti vsenemškemu pohlepu po naših zemljah in naši Adriji.

Za samostojno, vsakega narodno tujeja gospodstva prosto, na demokratični podlagi zgrajeno državo pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije (deklaracija »jugoslovanskega kluba«) odklanjamo z vso odločnostjo aspiracije, ki grede za cesarjem Viljemom in Nemčijo!

Brichet se je nehoté oddahnil, ko sta odšla. Colard je spremlj Pavlino v njeno sobo. Celo uro jo je tolažil potem, da bi jo pomiril. — Ne, ne, te poroke ne bo; je zanesite se na svojega starega Colarda. — Je ponavljal vedno zopet z odločno gotovostjo, ki je bila v velikem nasprotju s solzami, ki so mu neprestano potleze po licih. V vsem obupu pa se je Pavlina spomnila nečesa in dejala: — Gospod Gardie je rekel prav; šele dve uri ste, kar mi je napovedoval, da lebdite nesreča nad našo hišo. Ob zdravniškemu imenu se je hišnik zopet posmehljal in zamrmral: — Pozabil sem ga.... dobrega, poštenega gospoda Gardie. Govoriti moram žnjim. Nato je zapustil Pavlino in odšel k zdravniku. Ko je Colard šel po vrtu, si je mislil sam pri sebi:

Iz španske Amerike.

Že več let se nahaja dežela Aztekov v revolucionarnem stanju, a malo je število onih ki bi se brigali za mehiške dogodke. Je n-mreč v zgodovini španske govoreče Amerike nekaj čisto navadnega, vsakdanjega, kar se tam dogaja, nekaj, kar smo že sko i vse stoletje navajeni slišati in videti.

Slučajno jemljemo kakega dne časopis v roke, in čitamo, kako je ta a i oni general motil obstoječi javni red in odpovedal svojo udanost državi ustavi in z isto združenim zakonom. Tak general se upira proti lastni domovini, bodi, kar ga niso hoteli izvoliti za predsednika republike, bodi, ker si njegova stranka ni mogla pridobiti večine v državnem kongresu. Proglasa se navadno za protipredsednika; pravilno in zakonito izvoljen predsednik pa se, seveda, ve ne da kar meni nič tebi nič vreti na cesto. — In državljanska vojna z vsemi grozovitostmi, pogorelimi mesti in vsemi in nešteti milijoni medsebojnimi smrtnimi obsodbami — je zopet enkrat tu. Včasih se proglasa celo trije, štirje generali naenkrat za predsednike republike. In ker smo, kakor rečeno, na take ameriške državne prekucije že navajeni, zato se čitajo odnosa poročila le površno, in se ne brigamo več ko toliko.

Dokler je še železni Portirio Diaz imel presedstvo ali bolje rečeno, diktatorstvo v rokah, je s svojo čisto pestjo usilil neštivilne nemirne stranke; komaj pa, da so ga razmere prisilile, da je odšel po dolgoletnem vladanju, že se je oglasila cela vrsta častihlepih generalov, da bi kandidirali za predsedniško mesto in so z brejpriprmo lahko miselnostjo zavedli domovino v grozoto državljanske vojne.

Tako je bilo pred kratkim skoraj v vseh južnoamerikanskih republikah, posebno v Venezueli, Le Argentini in Čile (Chile), kjer je ljudska izobrazba v duševnem, političnem in gospodarskem oziru visoko razvita, se nam prikazuje izjemni.

Ta posebna lastnost južnoamerikanskih špansko govorečih republik, namreč pogosto ponavljajoče se državljanske vojne in državne prekucije, datira od tedaj, ko so se končale vojne za neodvisnost.

Komaj je bila vsled bitke pri Ayacucho (leta 1824) za vedno zlomljena moč španske vlade v nekdanjih kolonijah, pa so prišla takoj ostra nasprotstva in needinost na dan; voditelji raznih zmagovitih ustaških čet so začeli sovražno nastopati drug proti drugemu. Vsak je hotel zavzeti prvo mesto v novourejenih državah, vsak je zahteval predsedstvo (ki je odgovarjalo diktatorstvu) zase; seveda na podlagi svojih zaslug za skupno domovinsko stvar. Posledica temu je bil neizogiben razpad po Bolivarju po velikih napornih ustanovljenih zveze južnoamerikanskih držav (izvzemši Argentina in Čile).

Zdi se nerazumljivo, kako to, da južnoamerikanske države, ki razum Brazilije, govori eden in isti jezik, in ki tudi po segah in navadah tvorijo celoto, niso bile v stanu do današnjega dne zjediniti se v konfederacijo, kakor se je posrečilo Severnoamerikancem. Ne samo, to marveč so se celo večkrat med seboj vojevale, tako, da niti dandanes niso še medsebojni odnosi preveč prijateljski.

Jako žalostno sliko politične nezmoglosti nam je podalo prebivalstvo onih bogatih, velikih držav, ki se nahajajo zapadno in južno mehiškega zaliva, odkar so se iztrgale iz španskega jarma. Neskončni, hujš strankerski boji in strastno sovražstvo med plemeni je onemogočilo vsak normalen razvoj in niso dopuščali, da bi prebivalstvo skoraj celo stoletje prišlo do mirnega srečnega uživanja neodvisnosti, ki si so jo pridobili z neprecenljivimi žrtvami; iz ene notranje revolucije so padali v drugo. Sicer so dajali svojim državnim tvorbam republikansko obliko, več ali manj demokratskega zračja, ali ta oblika ni izvirala iz narave ljudstva, kar republika ni bila nikdar originalen ustroj države kakšga Španca in se ni mogla izkazati kot primerna; tudi radi tega ne, ker ni bila nikaka posledica vseobčne zunanje napetosti sil in notranjega duševnega boja. To pa ravno zato, ker ni odgovarjala, vsaj za tedaj, ljudski naravi.

Zdi se nam precejšnje važnosti, ako obrnemo nekoliko obširnejše pozornosti mehiških republik, tej (po eg argentinske republike) največji ameriški državi španskega jezika. Državi, ki obsega sicer 1.987.200 kv.ad.km., ali samo s 15% milijonov prebivalcev, od katerih je 19% belega (evropskega) pokolenja, 38% pa je urojenec (Indijancev, po večini civiliziranih in pokristjanjenih) in 43% mesticev. Zdi se, nam precejšnje važnosti bodi radi dogodkov, ki so se dogravali zadnja leta, bodi, ker je nad to državo, četudi za kratko dobo, svojačasno vladal član naše dinastije, in je s tem ta država tvorila nekako sekundogenituro habsburške rodbine, bodi tudi ker je tekem današnje svetovne vojne postala za trenutek

aktuelna zaradi znanega dogodka z Nemčijo na predvečer naše vojne z Združenimi Amerikanskimi državami.

Nočemo se sicer spuščati v podrobno opisovanje mehiške zgodovine od dneva, ko je osvojil to deželo Cortéz, pa do današnjih dni. Bi o bi to preogromno riskantno delo in bi nam zato gotovo ne zadostovale potrebne moči. Veliko je že število zgodovinarjev, ki so globoko in izčrpilivo opisali dogodke, šege in navade mehiškega ozemlja in ljudstva. Skušali bomo dotakniti se samo gotovih bolj glavnih točk, skušali bomo namreč spraviti v ospredje gotove značilne poteze, ki so v naših dnevih date tej bogati, nesrečni deželi pečat svoje osebnosti, v kolikor so bile merodajne in značilne za usodo domovine.

(Dalje prih.)

Katoliška morala in narodno vprašanje.

Velečenjeni gospod urednik! Prav rad se odzivljam Vašemu prijaznemu vabilu, naj bi preciziral stališče, ki je katoliška cerkev kot taka zavzemlje v narodnem vprašanju.

Ker posega krščanska morala ne le v človekova dejanja in besede, temveč celo v njegova misli, je umljivo, da nam mora njen nauk odgovoriti na vprašanje: kakšno vodi vedenje vernega kristijana v razsojevanju narodnega vprašanja? Kako se katolič giblji v narodnem boju sploh?

Prejeto razporedim tozadevna načela katoliške moralice, moram naglašati, da »iz svojega splohi ne morem tu ničesar podati; zakaj dogmatični in moralni nauki katoliške cerkve so taki, da jim ni mogoče ničesar ne dodati ne odvzeti; so večnostni. Zato ne morem tu obrazložiti svojih razborov, temveč Vam enostavno naveden kvintescenco naukov in načel skop dvatisočletne krščanske moralice. Ta načela so:

1.) Človek mora svoj narod bolj ljubiti nego druge.

Potemtakem bi bilo pomanjkljivo, ko bi rekli: Človek sme svoj narod ljubiti. Sai tudi ljubezen do samega sebe in pa ljubezen do matere ni le dovoljena, ampak zapovedana. Kakor ljubi otrok bolj lastno mater nego pa druge matere, ne da bi se zato druge zaničeval, ali celo sovražil, pravtako moramo svoj narod bolj ljubiti nego druge. — Ljubezen do naroda korenil v zakonu narave, ki pa je vselej direktn izraz volje Stvarnikove, ki je to naravo ustvaril. Kakor nam je Stvarnik od narave vtil v srce večjo ljubezen do staršev, nego do drugih ljudi, pravtako nam je vtil večjo ljubezen do ljudstva, čigar člani smo, in hoče, da to ljubezen gojimo. Zato je božja volja, da ljubimo svoj narod! Ko smo spoznali božjo voljo, je tudi naša sveta dolžnost, da to voljo vršimo. Kedor pa te volje ne vrši, ta greši, ta stori greh v pravem krščanskem pomenu te besede.

2. Kako pa moramo to ljubezen v svojem življenju izražati?

a) Prva dolžnost je, da svoj narod spoštujemo, da ga čislamo. Dasiravno vemo, da je na svetu mnogo plemenitejših in izobrazenejših mater, nego je moja, vendar moram svojo mater bolj spoštovati in bolj ljubiti, ko vse druge matere. Pravtako gleda na narod. Seveda je pri tem izključeno vsako prevzetno precejevanje svojega in onalovževanje drugega naroda. b) Druga dolžnost je, da svoj narod v vseh njegovih plemenitih stremljenjih podpiram in pospešujem njegovi zdravni razvoju; da podpiram njegova kulturna društva, časopise, šole, književnosti; da gojim narodov jezik pri sebi in drugih, da vli-vam v otrokovo dušo čisto ljubezen do naroda. Saj cerkev ve, da je človek — ki je prepojen ljubezni do naroda in navdušen za njega veličino — sposoben za največja dejanja in pripravljen na žrtve. Zgodovina nam tozadevno tudi neštetu zgledov.

c) Tretja dolžnost, ki mi jo nalaga vera, je, da svoj narod branim, v prvi vrsti, da branim njegov jezik, in ta dolžnost postaja tem svetelja, ko hočemo drugorodeci ta jezik zatreti. To zatiranje se v moderni dobi javlja na različne načine, na pr. slučajna večina mi krati šole v mojem jeziku, večina mi vsiljuje tujejezične šole, oblasti (popolnoma vseeno, ali so to politične, upravne, posvetne ali cerkvene) hočejo v praksi priznati tvojega jezika za »enakopravnega z drugim na ta način, da ti n. pr. vsiljujejo tujejezične tiskovine, da ne moreš pri oblasti občeati v svoji materinščini; javne oblasti dajejo pri sprelo-manju uradništva in uslužbenecv prednost članom drugih narodov itd.

Tri opombe: 1. Pripominam naj, da nič ne velja izgovor: kaj bi kričali, saj ne gre za veliko narodno škodo, ko gre le za

ga in nepredvidljivega odpotovanja. — Brez dvoma je šel na kineto h kakemu človeku, ki je nevarno obolel, — si je mislil končno, ko je zopet stopil v vožo palače.

Tedaj sta prišla ravno po stopnjah navzdol sodnik in notar. Ki sta odhajala domov, ko sta ponovno zaman poizkusila pogovoriti Bricheta, da bi opustil svoj nerazumljivi namen glede Pavlinine mo-žitve.

Morda pripisujeva tej stvari prevelik pomen. Brez dvoma že jutri sami opusti misel na to škandalozno možitve, — je dejal gospod de Badiere notarja.

S tema dvema starima hišnika prija-teljema je mogel Colard govoriti popolnoma odkrito. Zato je na te sodnikove besede žalostno znanjal z glavjo in ušmihi: — Ne, gospod sodnik, gospod se tu ti-jutri ne odreče tej sramotni možitvi. — Kakšen vzrok naj bi pa imel za to? — je vzkliknil notar.

PODLISTEK

Milijonar, ki je izginil.

Roman. Francoski spisal Evgen Chavenna.

Colard s svoje strani se je že ob prvih besedah onega neobičajnega prizora, v katerem je Brichet na tako neverjeten način razpolagal z roko svoje hčere, vzvračal v kotu, v katerem je sedel, ter bled, skri-pajoč z zobmi in s krčevito stisnjenimi pestmi nemo poslušal vse, z mirko grozečimi pogledi osinjavajoč svojega gospodarja, ki pa se je skrbno ogibal teh njegovih pogledov.

Tako mi je tesno pri srcu, odveč mi otdod, — mu je pošepetala holesti potra Pavlina.

Ob tem tožečim glasu svoje ljubljene nla-de gospodariče je pretreslo starega slu-žabnika do dna srca. Kot bi jo hotel s svojimi lastnimi telesom braniti proti ne-

kak nadpis, za pečat itd. Ni tako. Krivica je krivica, naj bo mala ali velika. Gre za princip, za načelo. Tat je tat, če je ukradel 1 ali pa 1000 kron.

2. Vredno je, da si zapomnimo, da je v svetovni vojni bil prvi, ki je razglasil narolo o svobodi narodov — sv. Oče Benedikt XV., ki je v prvem mirovnem pismu kot krivico ožigosil zatiranje drugih narodov. Niemu so sledili drugi za drugim državniki, mu še sledijo in mu bodo počasi — vsi sledili.

3. Zgodovina zadnjih 30 let in pamet nas učita, da je pot, po kateri prišlo Sloveni do vseh svojih narodnih pravic — demokracija. Čimprej se demokracija razvije do dobrega in čim bolj široko in globoko se izvrši demokratiziranje vsega življenja, temprej dosežemo vse pravice. Poslušajmo jo!

3. Ali nima ljubezen do naroda nobene meje?

Seveda jo ima. In to je pravičnost. Zato vsi ljudje kateregakoli jezika smo eni istega nebeskega Očeta, torej smo bratje. Ljubezen do naroda ima mejo v ljubezni do bližnjega. Poteguj se za svoje pravice, ne delaj pa bližnjemu krivice. Ljubezen do naroda ne sme spreminiti ljubezni v žival, temveč naj njegovo ljubezen in humaniteto dviga in plemeniti. Pravice, ki si jih sebi želimo, privoščimo tudi bližnjemu! Spoštuj druge narode, a tudi svojega! Enakopravnost narodov mora biti Kristovih načel najlepši izraz in najlepšejo konfirmacija.

Iz teh stavkov sledi, da krščanska vera celotno tržno vedenje v narodnem boju: prvič indiferentizem, ki znači in očituje zanikanje spoštovanja samega sebe, druge brezumnost do rojakov. Je neznanost. Neznatnost pa so svetniki, osebe mučeniki, z besedo in dejanjem zavrgli:

drugič zatajevanje naroda. Zatajati naroda se pravi zatajati lastno mater. Sramovati se naroda se pravi sramovati se lastne matere. Semkaj, pravzaprav v prvo srčno spadajo tudi takozvani tuji grehi: ne greše le oni, ki nacionalne krivice povzročajo ali pospešujejo, ampak tudi oni, ki jih vzdržujejo, podpirajo, k njim molčijo in ne posežejo vmes v prilog zatirancev, čeprav so v to poklicani in imajo potrebno oblast;

tretjič pretiravanje, ki gre preko ljubezni in pravice, in pa sovraštvo, ki drugim narodom ne privoščja, kar sebi želimo mi.

To so načela krščanske morale v narodnem vprašanju. Cenjeni čitatelji izlaha razvidijo, da so to načela, ki se popolnoma skladajo z zdravim razumom; so to načela, ki se jih je »Edinost« kot glasilo tržaških Slovencev v delovanju za narodne pravice vselej držala: saj je bila v narodnem boju dosledna v načelu, poštena v sredstvih. Z mirno vestjo lahko rečemo, da je »Edinost« v tem pogledu najkakovitejši vseh slovenskih bivših in še izhajajočih dnevnikov. Neizprosno je nastopala za doseg pravic slovenskega naroda, ne da bi pri tem žalila ali kratila pravice in svobodu razvoj sosednih narodov. Dosledno in pošteno!

Kapelan Virgilij Šček.

Kam z našo mladino?

S pomočjo statističnih podatkov o slovenskem ljudskem šolstvu na Tržaškem, ki smo jih objavili v več številkih našega lista, smo ugotovili, da se nahaja na tržaških ljudskih in meščanskih šolah okoli 11.300 slovenskih otrok.

Ce se držimo ključa, da je med šolsko mladino ljudskih šol približno 48% dečkov in 52% deklic, bi se torej skupno število slovenske šolske mladine razdelilo na približno 5400 dečkov in 5900 deklic.

Razmotrivajoč statistične podatke posameznih šol smo našli naslednje, da je na vseh šolah povprečno 28% učencev, ki so sposobni za izstop iz ljudske šole in prestop na druga učilišča. Računali smo to tako, da smo upoštevali vse tiste, ki so došli četrty razred ljudske šole z dobrim uspehom in so torej zrelji za višji razred, oziroma za prestop na druga učilišča. Da je v tem smislu upoštevan n. pr. tudi učenec petega, šestega itd. razreda, dasiravno je morda letos dobil izprijčevalo, po katerem ni zrel za višji razred, je amevno samo po sebi, kajti dovršeni četrty razred je temeljna podlaga za prestop na druga učilišča ali tudi za vstop v strokovni uk ali splošni izstop iz šole. Med približno 5400 dečk, ki so se torej ob zaključku letošnjega šolskega leta nanajali na tržaških šolah bi bilo potemtakem okoli 1500 takih, ki so dovršili četrty razred ljudske šole z dobrim uspehom. Ker vsakoletni prirastek znaša približno 11% skupnega števila moške šolske mladine, bi poleg 1500 še morali računati vsako leto s prirastkom okoli 600.

Za prihodnje šolsko leto čaka torej odločitve okoli 1500 slovenskih dečkov.

Kam z njimi?

Vzemimo, da je 20% teh učencev, torej 300, že doseglo starost 14 let, da torej ob koncu šolskega leta niso več obvezani za ljudskošolski pouk in — to velja zlasti za okolico — ostanejo doma za kmetijsko in podobna dela, ostali pa se posvete obrtnim poklicom. Tako bi nam jih ostalo še 1200.

30%, torej okoli 450, jih vzame V. razred ljudske šole, nadaljnjih 10% pa je treba odkazati VI. razredu okoličanskih šol; skupaj 600. Ostanek 600.

Recimo, da je 50 slovenskih dečkov dovršilo šentjakovski VIII. razred in razne nemške in italijanske meščanske šole. Za te bi bila odprta pot v državno obrtno šolo. Ostanek nam jih še 400.

Naj jih vzame 100 slovenska goriška gimnazija, bi jih ostalo še vedno 300.

Za teh 300 slovenskih dečkov ni drugega slovenskega zavoda, da bi mogli na njem nadaljevati svojo izobrazbo, kot edino le — ljudska šola.

Za nadaljino, krajevnim razmeram primerno izobrazbo teh dečkov bi bilo treba vsaj še ene meščanske šole, ki bi mogla sprejeti 150 učencev, in srednje šole, ki bi sprejela ostanek 150. Tako bi bili porazmeščeni slovenske dečki na slovenskih učiliščih ob začetku prihodnjega šolskega leta.

Govorili pa smo prej o vsakoletnem prirastku okoli 600 učencev, ki dovrše IV. razred ljudske šole.

K temu prirastku, ki se pokaže ob koncu prihodnjega šolskega leta pa bo treba prišteti vseh onih 450, ki smo jih letos doleteli za V. razred. Skupno število bi bilo torej 1050. VI. razreda okoličanskih šol tu ne prištevamo, ker bi ga itak morali pozneje odbiti v enaki visokosti. Od števila 1050 odzajememo 20% 14letnih, ki izstopijo (210), 20% izstopajočih učencev VI. okoličanskega razreda (30) in 30% od prirastka (150) za V. razred, skupaj 420, po čemer bi bil ostanek 630.

Teh 630 bi treba porazdeliti med meščanske in srednje šole. Če računamo po 50 učencev na razred, bi bilo torej ob pričetku šolskega leta 1918.—19. treba v Trstu najmanj 13 prvih razredov meščanskih in srednjih šol, da bi se mogla v njih porazmeščiti ta slovenska deca. Imamo pa en sam prvi razred meščanske šole in dosti en sam prvi razred zaposlovalnih tečajev slovenske goriške gimnazije!

Kam torej z našo mladino?!

Aprovizacijske stvari.

KAJ DOBIMO TA TEDEN?

Ta teden, od 20. avg. do 25. avg. t. l., (30. razdeljevanje), se bodo mogla (proti prečipljenju štev. 30, izkaznice za živila) dobiti naslednja živila in drugi predmeti aprovizacijske komisije in sicer na eno osebo:

KORUZNA MOKA.

1/4 kg koruzne moke po 80 vin. kg.

TESTENINA.

1/4 kg testenine po K 176 kg

SUHA ČEBULA.

5 dkg suhe čebule po K 1680 kg.

5 dkg 84 vin.

SUHO ZELIŠČE.

10 dkg suhega zelišča po K 10¹⁰ kg; za manj imovite sloje (z rdeče prečrtano izkaznico za živila) po K 5¹⁰ kg.

JAJCA.

3 (tri) jajca na osebo in tečen po 22 vin. eno.

CIKORIJA.

Na izkaznice z enim do treh odmerkov 20 dkg, na izkaznice s štirimi in več odmerki pa po 40 dkg cikorie po K 440 kg. (20 dkg 88 vin., 40 dkg K 176.)

Cena za manj imovite sloje (z rdeče prečrtano izkaznico za živila) po K 180 kg. (20 dkg 36 vin., 40 dkg 72 vin.)

KIS.

1/2 litra kisa na osebo in teden po 48 vin. liter.

SIROVO MASLO.

Na vsakih 6 (šest) odrezkov oficijelne izkaznice za maslobo, veljavni za čas od 20. do 26. t. m., se bo tekom tega razdeljevanja v vseh prodajalnah, kjer se razpečavajo živila, aprovizacijske komisije, obenem z drugimi živili moglo dobiti tudi po 120 g (12 dkg) sirovega masla na osebo in sicer po K 1384 kg (12 dkg K 176).

Cena za manj imovite sloje (z rdeče prečrtano izkaznico za živila) po K 6¹⁰ kg (12 dkg 72 vin.).

DOPOLNILNE IZKAZNICE ZA MASLOBO.

Dotične osebe, ki opravljajo težko delo ter imajo zato pravico do dopolnilne izkaznice za kruh in do dopolnilne izkaznice za maslobo z odrezki, zaznamenovanimi s črko S, dobe proti izročitvi odrezkov te poslednje izkaznice, veljavni za čas od 20. avg. do 26. avg. t. l., dopolnilno izkaznico s štev. 31. ter morejo nanjo do vštete sobote, 1. septembra, v običajnih prodajalnah dobiti 3 (tri) dkg slanin.

Dopolnilne izkaznice štev. 30 veljajo do vštete sobote, 25. t. m.

SVINJINA.

V torek, 21. t. m., se prične prodaja svinjine proti izročitvi izkaznic št. 24., ki so že v posesti občinstva. Prodajala se bo pri vseh slaninarjih in sic. na izkaz. od št. 1 do štev. 10.000 A, B, C, D, E, v torek 21. t. m., na izkaznice od št. 10.001 do št. 20.000 A, B, C, D, E, v sredo, 22. t. m., na izkaznice od št. 20.001 do št. 30.000 A, B, C, D, E, v četrtek, 23. t. m. Kdor bi iz upoštevanja vrednega vzroka ne mogel kupiti svinjine določenega dne, jo more dobiti popolnoma izjemno v soboto, 25. t. m. Vsaka oseba ima pravico, da dobi na eno izkaznico št. 24. 10 dkg vsoljene svinjine po K 440 kg.

IZKAZNICE ZA SVINJINO.

Tekom tega razdeljevanja dobe odjemalci izkaznice št. 25. za svinjino.

Potrtilm globoko žalostnim sreem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znaneem prežalostno vest, da je naš ljubljani, soprog, oziroma oče in sin, gospod

JOSIP HVALA

c. kr. poštni nadkontrolor

danes, dno 18. avgusta 1917, ob 4.15 zjutraj, previden s svetotajstvi za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb blagega pokojnika se bo vršil v ponedeljek, dne 20. t. m. zjutraj na domače pokopališče v Trebčah.

TREBČE, 18. avgusta 1917.

Terezija Hvala, mati.

Zofija Hvala, soproga

Dana, Bogemir, Zoran, Metod, Gorazd, Ljuba, otroci.

Novo pogrebno podjetje Corso št. 47.

Poslano

IZJAVA.

Jaz Ivanka Sosič vdova po Petru iz Opčine št. 299 izjavljam, da sem popolnoma brez vzroka razžalila zasebno obtožiteljico Ivano Sosič, ženo Lorinca, Opčine 138. Obžalujem to svojo neprimisljeno početje ter izrečno navajam, da ne vem nič slabega glede zasebnega življenja obtožiteljice, posebno pa ne, da bi imela kakšno razmerje z nekim »Führerjem«. Trst, dne 17. avgusta 1917.

IVANA SOSIČ.

Ces. kr. okrajno sodišče v Trstu.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja u edništvo le toliko, kolikor mu velja zakon.

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA V TRSTU

Ulica Ponterosso vogal ul. Maria Teresa. - Lastna palača.

Dejanska glavica K 50.000.000. - Rez. zali. 25.000.000.

Izpolnjuje vse bančne in menjaške transakcije.

Uradno ure od 9-1 pop.

MALI OGLASI

se razpisuje po 4 mest. besede. Mesto tiskane besede so razpisajo enkrat vol. - Najmanjša pristojbina znaša 60 centov.

Kupim dno za ograd vrtne vrste in v vsaki množici. Prosim po nje na dom. Zgledati se pri Pellizzari v ul. del Salice št. 2. Piazza Barriera vecchia. 1299

Na prodaj je hiša še z obdelanim zemljiščem, proda se brez posredovalcev. Vprašati pri Bitezni ul. Scolieto Guardasole 238, Trst. 1296

Sprejme se mlajša uradnica s perfektnim znanjem nemščine, slovenščine, hitrega strojopisa in korespondence. - Prednost imajo oni, ki so bili v odvetniških pisarnah. Zadržanje izključeno. Oglasiti se v Gori ki poslovalnici ul. Lazaretto vecchio 3, I od 9-12. 1298

Prodaj tri hišice z zemljiščem. - Vršnjavec Josip. Guardasole Scoglietto 350. (1300)

Stirje dijaki dobijo po zmerni ceni hrano in stanovanje. - Naalov Amalija Duševska Santa 263, Trst-Rojan. 1295

Vino belo, opol. žganje ter vermouth prodaja Apollonio, Trst, Amalia 10. 1297

Slamnaté čevlje (solne). Slav. občin. trgovcem pripravam slamnaté čevlje in slamnate podplate za čevlje, katere sam zabi izdelovati, tako da vsaki zahtevi lahko ugodim. Ker je druga obutev tako draga, bode ta na osebo, ki imajo opravilo v sobah, dobre doba. Naj vsek poskusim. Franc Cesar, tovarna slamanikov v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani. 3703

Zalogi vina M. Kalin, gos. in čar. na Opčinah, ima na prodaj veliko množino belega in črnega vina. (1274)

Zakije vsake vrste kupuje Jakob Margon. Via Solitario 21 (pri mestni bolnišnici). 1298

Sode vinske kupim od 100 l naprej. Petronio št. 2. Gulič. 1294

Fotograf Anton Jerbi posluje v svojem ateljeju v Trstu, Via delle Poste št. 10. 407

Kupujem sode vinske, petrolejeve, oljve v vsaki množici. Ulica Solitario 21, Margon. 1271

Hotel Balkan kupuje vodne prašice in te lo. 1270

Odvetniška pisarna

Dr. JOSIPA FERFOLJA

se je preselila iz ul. Molino piccolo 7

v ul. Vienna 17, I.

(za vogal vis-a-vis)

Proda se radi bolezn

krasna nova vila

10 minut od postaje Gorenjske železnice. Vila ima 13 parketiranih sob, 1 kopalno sobo, 3 kuhinje z vzpenjačo, 3 cementirane kleti, stranišča (Wasserkabinet), 2 verandi, balkon. Nudi se krasen in obširen razgled na Julijske alpe in Karavanke ne daleč od Bleda. Krog vile se razteza obširen vrt s sadjem. Priklapi se lahko še 1000 m² zemljišča. - Električna razsvetljava je vpeljana po vseh prostorih, kakor tudi vodovod. - Cena jako zmerna. - Naslov pove Ins. od. »Edinosti«.

Dobroznana prodajalna

: ženskih oblek :

G. JESS

v Trstu, ul. Barriera vecchia 15

(pritliče in polnastropje)

katera je bila za kratki čas zaprta,

je zopet

: odprta : :

V zalogi: obleke za ženske,

plašči, jopice, krila i. t. d. za

prihodnjo sezono.

ASSICURAZIONI GENERALI IN TRIESTE

(Obšna zavarovalnica v Trstu). Ustanovljena l. 1831.

Zakladi za jamstvo dne 31. decembra 1914. K 480.984.656.23 Glavnica za zavarovanje življenja dne 31. decembra 1914: K 1.295.816.563. Plačana povračila od leta 1881 do 31. decembra 1914 K 1.212.012.598.55.

S 1. januarjem 1907. je društvo uvelo za življenjski oddelek nove glavne pogoje police nadarjene največjo kulantnostjo.

Povdajati je sledeče ugodnosti police:

- I. Veljavni takoj od izdajanja:**
 - a) brezplačno nadaljevanje veljavnosti police za celo vlogo, kadar mora zavarovanec vršiti voj. službo, ako je vpisan v polah črne vojske.
 - b) ako plača zavarovalec 12% od zavarovane svote, lahko obnovi polico, ki je izgubila veljavo vsled pomankljivosti plačevanja, samo da se plačevanje vrši v teku 6 mesecev po preteku roka.
- II. Veljavni po preteku 6 mesecev od izdajanja:**
 - a) zavarovanec more — ne da bi za to plačal posebne premije in brez vsake formalitete — potovati in bivati ne samo v celi Evropi, ampak tudi v katerikoli deželi tega sveta. (Svetovna police).
 - b) Društvo je zavezano plačati celo vlogo, tudi v slučaju, če pade zavarov. v dvoobolu.
- III. Veljavni po preteku enega leta po izdajanju police:**
 - a) zavarovanec se oposti plačevanju za mešana zavarovanja v slučaju, da postane nesposoben za delo.
- IV. Veljavni po preteku treh let od izdajanja:**
 - a) Absolutna neizpodbidnost zavarovanja razun slučajev prevare.
 - b) Društvo je zavezano plačati celo vlogo, tudi ko bi zavarovanec umrl vsled samomora, ali poskušeneza samomora.
 - c) Zavarovanec sme dvigniti posojila proti plačevanju 4%.

Društvo sprejema zavarovanje tudi za življenje, požar, prevažanje in ulom.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

POSOJILA DAJE

za vknjižbo 5 1/2 %

na menice po 6 %

na zastave in amortizacijo za daljšo dobo po dogovoru

ESKOMPTUJE TRGOVSKE MENICE.

HRANILNE VLOGE

sprejema od vsakega, če tudi ni ud. in jih obrestuje po

4 %

Večje stalne vloge in vloge na tek. račun po dogovoru.

Restni davek plačuje sam. — Vloga se lahko po čas. krono. — ODDAJA DOMAČE NABIRALNIKE HRANILNE PUŠICE.

registrirana zadruga z omejenim poroštvom TRST - Piazza della Caserma št. 2, I. nad. - TRST (v lastni hiši) vhod po glavnih stopnicah.

Posojilni račun 16.004.

Ima varnostno celico (safe deposita) za shrambo vrednostnih listov, dokumentov in raznih drugih vrednot, popolnoma varno proti ulomu in požaru, urejene po najnovejšem načinu ter je oddaja strankam v najem po najnižjih cenah.

STANJE VLOG NAD 10 MILIONOV KRON.

Uradno ure: od 9 do 12 pop. in od 3 do 5 pop. Izpolnjuje vsak delavski ob ugodnih urah

TELEFON št. 952

VSOLJENE SARDELE.

Na običajnih mestih se bo nadaljevala prodaja vsoljenih sardelj.

SARDINE V SKATLJAH.

Na izkaznice z enim do treh odmerkov se bo mogla dobiti po ena skatljica sardin (v olju), na izkaznice s štirimi ali več odmerki pa po dve skatljici, in sicer po K 3 skatljica.

VŽIGALICE.

Dobivale se bodo švedske vžigalice, ali ne več kot 8 skatljic na izkaznico, in sicer po 6 (šest) vin. skatljica.

Redilna moka za starce, bolnike in otroke.

1 zavoj redilne moke (250 g) po K 1 — zavoj in 400 g kondenziranega mleka po K 725 kg; 400 g (400 kg) K 290. — Tekom tega razdeljevanja se prečepne šteje. IV. rumenih izkaznic (za otroke) in štev. I. sivih izkaznic (za starce in bolnike), veljavnih za meseca avgust in september. Ne bo se torej dobivalo onega 1/4 kg konzervne moke za otroke, ki so jo bili odjemalci že nakupili obenem s kondenziranim mlekom (na rumene izkaznice).

Krušna komisija št. 7 se je premestila iz ulice Marije Terezije št. 35 v ulico Porporella št. 2, pritličje.

Domače vesti.

Smrtna kosa. Umrli je včeraj jutraj v Trebbah g. Josip Hvala, c. kr. poštni višji kontrolor. Zapušča vdovo in 6 otrok. Naše iskreno sožalje.

Naš boj in njega cilji. Prejeli smo: Naš boj ni agresiven, ni osvajovalen, njega cilji ne segajo po lasti drugih. Naš boj je obramben. Ničesar nečemo ničesar vzeti, dočeti hočemo le, da nam drugi ne bodo jemali, ali kratili, kar je našega. Nismo nestrpni narodni šoveni, marveč le boritelji za svoje pravo in branitelji svoje krvi, svoje grude, svojega bitstva: svete svoje in legitimne dedščine. Po pravici pozivljate v svojem zadnjem članku „Narodna in mednarodna misel“, naj se nam navede le ena sama naša zahteva, za katero bi v resnici odgovarjalo označenje „sovenistična“, neopravičena, ali morda le pretirana. Je-li morda sovenistično, če zahtevamo, naj dajo slovenskemu otroku slovensko šolo in slovenskega učitelja, ki ga bo učil in vzgajal v materinem jeziku, ki edini sega globoko v nežno otroško srce? Ali je morda sovenistična zahteva, naj oblasti občujejo z našim človekom v razumljivem mu jeziku? Ali je sovenistična naša zahteva, naj javni funkcionarji ne dajejo občutiti slovenskemu človeku, da ga radi njegove narodnosti ne cenijo, ali celo mirajo? Ali je morda sovenizem v tem, da reagiramo — četudi z ogorčenjem — na pojave z očitno žaljivo, zasramo alno in sovražno tendenco, da zahtevamo, naj drugi spoštujejo nas, kakor smo mi pripravljeni, druge spoštovati? Ali je to sovenistično, če zahtevamo od države, naj nam ne odteza možnosti in sredstev, da se bomo mogli udeleževati kulturnega tekmovanja z drugimi in da bomo mogli svobodno dihati in se gibati kot narod — nikomur drugemu na kljuba, nikomur na škodo? Tako bi lahko našel dalje. Vprašamo se enkrat: katera teh naših zahtev je sovenistična, neopravičena, pretirana? In specijalno tu v Trstu ne zahtevamo nič več, nego da se nasproti nam izjavi pravični princip zaščite manjšin — tisti princip, ki ga ima tudi socialna demokracija v svojem programu!

Četudi smo v tem mestu v manjšini, zahtevamo svobodno življenje, razvoja, enakopravnosti. So to cilji, ki jim ne more nasprotovati nikdo, ki imberno, sodobno — demokracično misli. Kdor nasprotuje takim zahtevam, ni sodoben človek, ni pravičen, ni socialen, ni demokracičen človek. Je marveč srednjevečen človek pesti, ki duši in ubija pravico človeka napram človeku. Naš boj — kako srečni bi bili mi, ako bi ga ne bilo treba! — je opravičen po naravnem in pisnem zakonu in njegovi cilji so legitimni!

Šolska refekcija. Jutri, v ponedeljek, in prihodnje dni se bodo sprejemale prijave otrok, kateri bodo prihodnje šolsko leto obiskovali šolo in katerih rodbine žele, da bi bili deležni šolske refekcije. Ob tej priliki se ne bodo sprejemale prijave šolskih otrok, ki so že sedaj deležni šolske refekcije in ostanejo vpisani tudi za bodočo, izveniši one, ki ne bodo več zahajali v šolo in se torej izbrisali iz seznamov za šolsko refekcijo. Prijaviti se morajo torej otroci, ki vstopijo v prvi razred, ki dostojše niso bili deležni šolske refekcije, ker še niso bili vpisani dostojše. V poštev prihajajo vse občinske ljudske in meščanske šole v mestu in spodnji okolici, državne ljudske in meščanske šole (nemške), zasebne ljudske in meščanske šole (italijanske, slovenske in nemške), strokovni tečajji državne obrtne šole, pripravljani tečajji dekleškega liceja, 4 nižji licejski tečajji, nižje gimnazije in realka. Prijava se ne daje pravice do pristojnosti k šolski refekciji, temveč rabijo le za statistično podlago. Komisija za šolsko refekcijo določi potem sporazumno z aprovizacijsko komisijo, ali se pripuste vsi vpisanci, ali samo del njih, in kateri bodo morali plačati neko pristojbino za refekcijo. Vpisovanje se bo vršilo v paviljonu in ljudskem vrtu, v staromestnem refektoriju (trg Rosario) in v refektoriju v ul. Paolo Veronese (v realki). Jutri, v ponedeljek, je v paviljonu v ljudskem vrtu vpisovanje za učence šole v ulici Kandler, in sicer od 3 do 6 pop. Prinesti je treba s seboj rojstni list (za tiste, ki začnejo šole zahajati v šolo), ali zadnje šolsko izpovednico (za tiste, ki so že zahajali v šolo v prejšnjem šolskem letu). Ponavljamo, da se tistim, ki so že deležni šolske refekcije, ni treba hoditi vpisavat. Kdaj bo vpisovanje za slovenske šole, objavimo, ko nam sporoči komisija za šolsko refekcijo.

Se en glas iz vojske. Pod tem naslovom prinaša celovški „Miro“ zopet članek s fronte, kjer naši slovenski bojovníki z odločnostjo protestirajo proti poizkusom naših sovražnikov in marsikaterega — drugega činitelja, da bi ustvarili nasprotstvo v mišljenju in čustvovanju med našimi na bojiščih in našimi voditelji in zastopniki v parlament, da bi sleparili svet s trditvijo, da naši bojovníki mislijo drugače, nego pa narodni prvaki. Pišejo: Kakor vihar je glas v državnem zboru o resnici po prvi stavbo laži na katere se je opiralo vsakršno nasilje treh let... Toda niso še odkrili vse resnice, niso še razkrinkali vseh fraz, s katerimi slepe nasilniki, s katerimi skušajo izbiti prvobojevnikom za naše pravice orožje resnice iz rok in jih očrtniti pred narodom, češ, da slabo, škodljivo zastopajo pravice in potrebe ljudstva!... Koľiko bolj navdušen bi se slovenski vojak boril, če bi ga mogli ali hoteli voditelji navdušiti v njegovem materinem jeziku!... Tisti možje pa, ki stavišajo našo edinstvo nevede ali pa iz himavske zlobe voditeljem slovenskega ljudstva za zgled, igrajo nevaležno vlogo. Mi smo poklicani, da se močje borimo za državo, naši poslanci pa imajo dolžnost, da se z jezikom in peresom potegajo za pravice in koristi ljudstva, ki je zastopajo! Mi branimo državo pred njenimi vnanjimi nasprotniki, oni pa so izvoljeni, da branijo ljudstvo pred notranjimi škodovalci! V korist državi je, da mi kot vojak ne govorimo, a v škodo države in naroda bi bilo, če bi molčali zastopniki ljudstva, kaj ljudstvo potrebuje od države, za katero njegovi sinovi trpe in padajo. Tudi ne potrebujejo narodni le kruha, ampak tudi svobode, da morejo živeti in se narodno razvijati na zemlji svojih prednikov. Zato mi vsi, ki se sredi naporov in nevarnosti vojne živo zanimamo za delovanje naših ljudskih zastopnikov, kličemo le-tom: ne strahite se nobenega dela in boja v doseg pravic naroda, ki ga zastopate, ne bojte se zamere tistih, ki bi nas radi razedinili, ampak mislite, da boste po vojni dali o govoru nam, ki se močje borimo za srečnojšo bodočnost v habsburški državi združenih Slovencev! — Ta glas iz vojske daje primeren odgovor slepicem, ki bi zvestobo in nadčloveško samozatajevanje naših bojovníkov hoteli izrabljati na najinfamnejši in najpodlejši in najnemoralnejši način, ker na škodo istega naroda, ki je te bojovníke poslal na bojišče! Dobili so z bojišča odgovor, da jim taka peklenška spekulacija... ne uspe, da jo bojovníki odklanjajo z ogorčenjem in duši!

Tedensko zdravstveno poročilo. V času od 11. do 18. t. m. je bilo v tržaški občini zaznamovanih 1 slučaj škrlatice, 8 slučajev davice, 2 slučajja griže in 22 slučajev legarije. Umrle so: po ena oseba za osepnicami, davico in grižo in 5 oseb za legarijem.

Vojna doklada za zidarje in zidarske tekače. Konsorcij stavbenikov nam naznaja, da so člani konsorcija na tozadevno prošnjo delavcev določili za zidarje in zidarske tekače vojno doklado v izmeri 20 odstotkov sežanje mezd. Pri tem se je za zidarje vzela za temelj mezda, ki je določena na podlagi veljavne pogodbe, za zidarske tekače pa znesek 46 vin. na uro, torej običajno višino mezd. — Ob enem stopijo iz veljave vsakršni posebni dogovori, ki so se sklepali med posameznimi delodajalci in delavci z ozirom na mezdo tekmo vojnega časa.

Zgled, ki so vredni posnemanja, daje tukajšnja slovenska trdka N. Grison v ulici Molin Piccolo. Odzivila se vsakemu apelu na narodno požrtvovalnost. Vedno je med darovatelji in nabratelji za družbo sv. Cirila in Metoda in v druge narodne in dobrodelne namene. Tako je ta trdka proslavila rojstni dan cesarja s tem, da je darovala 100 K v gotovini, po polovici za družbo sv. Cirila in Metoda, po polovici pa za vdove in sirote padlih vojakov, in 100 litrov vina za vojaški dom v ulici Coroneo. Posnemaj take zgled, kdor more — seveda primerno svojim močim.

Slovenska Matica. Na naš poziv gg. poverjenikom se jih je že mnogo oglasilo. Čast in poštenje jim! Nadejamo se, da jim slede skoro še mnogi, mnogi drugi. Gg. poverjeniki naj blagovolijo vzeti na znanje in povedati članom, da izda Matica za l. 1914 od knjig, namenjenih za to leto, tiste, ki so že popolnoma ali vsaj skoro dotiskane. Te knjige preprejajo vsi matičarji, ki so plačali članarino že tekom 1914. leta, ali ki so jo že plačali, ali jo plačajo letos za 1914. leto. Knjige pa, ki jih izda Matica na novo in jih dobe člani na novi račun, bo odbor šole določil. Proti Čožotom. V veleoficijni reviji čamo bridko priznanje, da so avstrijske vla-

de storile lastni državi in lastnemu prebivalstvu ogromno škodo, ker so v dolgi letih miru dopuščale čožotsko ribarjenje v avstrijskem teritorialnem morju. Vzamemo na znanje to zakasnelo kesanje in z njim združeno priznanje, da je bilo s tem privilegijem avstrijsko gospodarstvo oškodovano za milijone vsako leto, zadržan razvoj avstrijskega ribarstva in v silni meri oškodovana avstrijska aprovizacija. To priznanje ima svojo posebno vrednost. Treba je namreč vedeti, da so slovanski poslanci iz Primorja celih trideset let vse vlade in vse pristojne čuvanje javnih koristi opozarjali na to škodo, a vsi ti sijajni plačani ministri in vsi ti neveredni primorski namestniki se niso nikoli hoteli zavzeti za stvar. Pino, Rinaldini, Goess in kakor so se že pisali ti brezvestni možje, ki so namestnikovali v Trstu, so dobro vedeli, da bi slovensko ribarstvo čudovito vzcvetelo in obogatilo deželo, če bi bil ustavljen privilegij Čožotov, a ni jih bilo zganiti. Sedanje priznanje o tej stvari je „lepa“ ilustracija, kako so različni ministri in tržaški namestniki znali varovati avstrijsko in slovensko korist.

Zaplenjeno imetje. Tržaško deželno sodišče je izreklo zaplenbo imetja naslednjih oseb: Bruno Pincherle, rojen l. 1895. v Trstu, dijak, sedaj odsoten; Alojzij Vistiš, rojen l. 1891. v Brazzanu, dijak, nazadnje praporščak 97. pešpolka. Oba sta osumnjena zločina proti vojni moči države. Mestna zastavljavica. V ponedeljek, 20. t. m., se bodo od 9½ dopoldne do 1 pop. in od 3½ do 6 pop. prodajale na dražbi dragocenosti, zastavljene meseca septembra leta 1915. na rdeče listke serije 138 in sicer od št. 211.701 do št. 214.600.

DAROVIL.

— Trdka N. Grison je podarila v proslavo rojstnega dne cesarjevega 50 K za družbo sv. Cirila in Metoda, 50 K za vdove in sirote padlih junakov, in 100 litrov vina za vojaški dom v ulici Coroneo.

PRIPOROČLJIVE TURDKI

Trgovina jestvin

IVAN BIDOVEC, Trst, ul. Campaolo 13 (1. prg Ponterosso). Ima v zalogi: kondenzirano mleko, čokolado, kavni nadomestek, čaj, marmelado, različne konzerve, kocke za juho, žemle, sardine ter razne vrste konzerv. — Pristni Jamajka rum, konjak Martell, vermouth, visnjavec ter več vrst mineralnih vod, vse po zmernejših cenah. 414

Mehanična delavnica.

ODLIKOVANA LARVNICA OSVALDELLA. Via Meda 28. Izdelovanje in poprava strojev in motorjev. Proračuni. 991

Knjigovoznica

PIETRO PIPPAN, Trst, ulica Valdirivo 19. Artistična vezava. Žepni koledarji lastnega izdelovanja. Vpisniki (registri) posebnega sistema. 207

Majolične peči in štedilniki

M. ZEPFAR, ul. S. Giovanni 6 in 12. Najboljša izdelovanja in najpopolnejša vrsta. Cene zmerne. 202

Hotel Continental

Trst, ulica San Nicolò št. 25 (blizu Corne). Prenosišče za vojaške. Drigalo. Cene zmerne. Postrežba točna. 190

Papir.

VELIKA ZALOGA PAPIRJA za ovitke, papirnatih rebric, lastne tovarne — Valčki raznih barv in velikosti. Cene zmerne. — Gastone Dollinar, Trst, Via dei Gelsi 16. 256

Šivalni stroji.

DELNIŠKO DRUŠTVO ŠIVALNIH STROJEV SINGER, Trst, Corso 20. Prodaja šivalnih strojev in vseh prikladi. Delavnica za popravljanje. 258

„Salone Edison“

Trst, Vojaški trg (Piazza Caserma) Palača Vianello. Najprijetnejši kinematograf tržaškega občinstva, kjer se predstavljajo najboljši gledališki filmi. 211

Damska krojačnica

A. RIEGER, Trst, ulica Torrence št. 30. I. nadst. Izdeluje vsakršne obleke po angleškem in francoskem kroju, plesne obleke, obleke za poroke, bluze za gledališče itd. Cene zmerne. 337

Nepremičljivi plašči.

LEOPOLD HAAS, Trst, Corso 2 in via Barriera vecchia 10. Bogata izbira vojaških plaščev od K 20 — naprej. 257

Jestvine na debelo.

Bogata izbira vsakršnih jestvin; prodaja na debelo RUGGERO GAMBEL v Trstu, ulica delle Acque vogal ulice Coroneo. 244

Pasi za prenos in platno za jadralce. LUIGI ZUCULIN, odlikovana tovarna zgrajena in asfaltov. Rojan št. 2. Urad ulica Gloga 2. specializirani: zastori za gostilne, kavarne, praljalne itd. 232

Brivnica

Trst, ulica Torrence št. 13, vogal ul. S. Giovanni, zraven Restavracije „Aurora“. Točna higijenična postrežba. — Vedja F. Renčič. 722

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu

Ulica Caserma št. 11.

Uradne ure od 9-1.

Kupuje in prodaja vrednostne papirje vsake vrste, srečke, tuje zlate in papirnate novce in devize.

Daje predjume na vrednostne papirje in blago in izvršuje vse v bančno stroko spadajoče transakcije.

Vloge na knjižice obrestuje 4 % netto

Vloge na tekoči in žiro-račun najboljše po dogovoru.

Obavljata nakazila vojnim ujetnikom.

Poslovalnica c. kr. razredne loterije.

Fotografski atelje DAGUERRE

Trst - Corso št. 39 - Trst

Razglednice v platinu. Specialiteta: slike v barvah, fotoschizzi. Gabinet, visit, povečanja, reprodukcije vsake slike. — Električna razsvetljava. —

GAMBRINUS

vsaki večer

ob 9½

velika varietetna predstava.

Vstopnina K 1.—

Kdor ima naprodaj

ZEMLIŠČA

v Trstu ali v okolici

naj pošlje svoje natančne pisne ponudbe na lns. odd.

Edinosti pod „Zemljišča“.

Umetno-fotografski atelje

Trst, ulica del Rivo št. 42 (pritličje) Trst

Izvršuje vsako fotografsko delo kakor tudi razgled, posnetke, notranjost lokalov, porcelanasto plošče za vsakršne spomenike. POSEBNOST: POVEČANJE in VSKA FOTOGRAFIJE. Radi udobnosti gosp. naročnikov sprejemamo naročila in jih izvršimo na domu, er. tudi znanj mesta po najzmernejših cenah.

Trst, ul. del Rivo št. 42

Hermangild Trocca

TRST, ulica Barriera vecchia 8

Ima veliko zalogo

mrtvaških predmetov

Venci iz porcelane in biserv, vezani z medeno žico, iz umetnih cvetic s trakovi in napis. Silke na porcelanastih ploščah za grobne spomenike itd. itd. Najnižje konkurenčne cene.

Veliko skladišče klobukov

dežnikov, belih in pisanih srajc, platna žepnih robcev, moških nogavic itd. itd.

K. Cvenkel Trst Corso 28

Cene zmerne. — Postrežba točna.

Narodna trgovina. — Narodna trgovina.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

registrovana zadruga z neomejenim jamstvom

ulica S. Francesco št. 20, II. nadstropje v hiši lista „Edinost“

Hranilne vloge

sprejema od vsakega tudi če ni ud zadruga, in jih obrestuje 4 % večje zneske po do-
stojne po 4 % govoru. Trgovcem
otvarja čekovne račune z dnevnim obrestovanjem.

Rentni davek plačuje zadruga sama.

Vlaga se lahko po eno krono.

Poslovno-hranilnični račun 75.579. TELEFON 16-04.

JADRANSKA BANKA

Kapital in rezerva K 13.200.000.—

FILIJALKE: Dunaj Tegethofstrasse 7-9, Dubrovnik, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zadar.

KUPUJE IN PRODAJA: vrednostne papirje, rente, obilgacije, zastavna pisma, priporočila, delnice, srečke itd. VALUTE IN DEVIZE. PREDUJMI na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. SAFE-DEPOSITS PROMESE. Brzjavi: JADRANSKA.

MENJALNICA

VLOGE NA KNJIŽICE

3 ½ %

od dneva vloge do dneva vzdiga. Rentni davek plačuje banka od vloge. Obrestovanje vlog na tekočem in žiro-računu po dogovoru. — Akreditivi, čeki in nakaznice na vsa tu- in inozemska tržišča.

Trst, Via Cassa di Risparmio št. 5 (Lastno poslopje)

Kapital in rezerva K 13.200.000.—

Prodaja srečk razredne loterije. Zavarovanje vsakovrstnih papirjev proti kurznim izgubi, revizija zbranja srečk itd. brezplačno. St. vlni krediti, remours-krediti. Krediti prod dokumentom ukrcanja. — Borzna naročila. — Inkaso. Telefoni: 1463, 1793 in 2676.

URADNE URE: od 9-1 pop.

ESKONT MENIC